

IN MEMORIAM

Ernest Lluch (1937-2000), *in memoriam*

Óscar Costa

HISTORIADOR

Ara fa poc més d'un any de la mort tràgica d'Ernest Lluch a mans d'ETA el novembre de l'any 2000. De la seva personalitat intel·lectual hi ha dos aspectes remarcables que cal mantenir vius: d'una banda, el vessant d'historiador de l'economia i, de l'altra, la seva tasca destacada com a activista cultural en un període tan significatiu de la història com és el darrer franquisme i la transició democràtica.

La intervenció de Lluch en diverses plataformes culturals es va iniciar en acabar la seva etapa de formació universitària. Des de molt aviat, Lluch participà en diverses iniciatives culturals. Així, el 1961 integrà el consell de redacció de la revista *Serra d'Or* juntament amb altres escriptors, entre els quals hi havia el seu germà Enric, l'arquitecte Oriol Bohigas, l'historiador del cinema Miquel Porter, l'advocat i historiador Josep Benet, el crític d'art Alexandre Cirici i altres noms significatius del món intel·lectual català. Cal recordar el paper que la publicació tenia aleshores com a vehicle de la represa cultural catalana. En aquesta publicació Lluch s'encarregava de la secció d'economia. Paral·lelament, va intervenir en altres mitjans de l'època, com ara el setmanari *Destino*. En el món editorial, Lluch va participar en diferents iniciatives editorials: des del començament

va estar relacionat amb Edicions 62, on destacà com a membre de l'equip de redactors que va iniciar la publicació de la *Gran enciclopèdia catalana*. Així mateix, va estar vinculat a les editorials Salvat i Oikos-Tau.

L'economista català també fou membre destacat del Cercle d'Economia, institució que agrupà un nucli de joves empresaris que tenien un paper destacat com a orientadors d'opinió durant el procés de la transició política. A part de la seva actuació en el món universitari, Lluch va destacar per la seva activitat com a membre de diverses instàncies de treball, entre les quals sobresurten els seminaris de Política Econòmica de les universitats de Barcelona i de València.

La tasca d'historiador de l'economia ocupà un lloc central dins de l'ampli ventall de les preocupacions culturals i intel·lectuals de Lluch. Durant la seva època de formació a la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de Barcelona, va ser alumne de Fabià Estapé i de Jaume Vicens Vives; durant els seus estudis de postgrau a l'École des Hautes Études de la Sorbona va entrar en contacte amb Pierre Vilar i va ser un dels impulsors de la revista *Recerques*.

Lluch orientà la seva recerca en l'estudi del pensament econòmic dels autors catalans de la segona meitat del segle XVIII i de la primera del segle XIX. En la seva tesi, llegida el 1970 i publicada com a llibre el 1973 amb el títol *El pensament econòmic a Catalunya (1760-1840)*, estudiava l'estol d'autors catalans que des del segle XVIII desenvoluparen les orientacions que caracteritzaren les grans mobilitzacions i reclams catalans del segle XIX. El llibre de Lluch s'ocupà de l'estudi d'autors, com ara Francesc Romà i Rossell, Jaume Caresmar, Antoni de Capmany, Ramon Llàtzer de Dou fins a arribar a Eudald Jaumeandreu. Lluch s'apropà a la gènesi del proteccionisme i alhora rastrejà les influències del pensament econòmic europeu a Catalunya. Però també s'orientà a la denúncia de determinats mites historiogràfics sobre el Segle de les Llums a Espanya. La seva crítica se centrà sobretot en la caracterització tradicional del reformisme borbònic de Carles III com a agent de transformació econòmica en un sentit modernitzador. Les tesis defensades per Lluch, en canvi, apunten més aviat cap a un sentit contrari: mostren la manera com el desenvolupament de les forces productives sorgeix a partir de les iniciatives de la societat civil i de vegades topen amb l'intervencionisme que l'Estat desenvolupà en matèria d'hisenda.

Les idees crítiques de Lluch, en relació amb el paper de la dinastia borbònica com a impulsora d'una suposada modernització, el van portar a traçar una nova línia d'estudis que va caracteritzar l'última etapa de la seva trajectòria historiogràfica. L'apropament a l'estudi de l'austriacisme partia d'una nova interpretació del segle XVIII que volia polemitzar amb dues trajectòries interpretatives. D'una banda, amb la concepció centralista de la historiografia espanyola, que feia dels Borbons, i en particular del regnat de Carles III, el factor principal, impulsor dels canvis econòmics pretesament operats pel despotisme il·lustrat. Lluch assenyalava la poca consistència d'aquest veritable lloc comú historiogràfic. D'altra banda, rebutjava el posicionament, molt estès dins la historiografia catalana, que tendia a veure el segle XVIII com un segle nacionalment perdut. Tant a *A la Catalunya vençuda del segle XVIII. Foscors i clarors de la il·lustració*, publicat el 1996, com en *Las Españas vencidas del siglo XVIII*, constatava les arrels austriacistes d'un estol significatiu de figures del pensament català, aragonès i valencià del Segle de les Llums, i alhora perfilava el dibuix del que podia haver estat una via alternativa. Aquesta línia d'investigació va centrar la darrera etapa de la seva producció. Les àmplies perspectives que obrien les seves intuïcions malauradament van quedar truncades pel seu final tràgic.